

Efter tio år med talk-showsuccén "Först og sist" i Norge charmade Fredrik Skavlan internationella gäster och svenska tittare med programmet "Skavlan" i SVT.

Med programledaren i fokus

År 2009 var programledarnas år. Nya talkshowvärdar lanserades, gamla programledare tackade för sig. Trotjänaren Ingvar Oldsberg gjorde dessutom en ny omgång av SVT-klassikern "Här är ditt liv". I övrigt väckte ett par nya realityserier och en hårt kritiserad humorsatsning mest debatt. Det här var också året då ett reportage i SVT fick internationell betydelse.

Magnus Eriksson

Under TV-året 2009 ägnades programledarna stor uppmärksamhet. SVT satsade på en serie med den norska talkshowvärden Fredrik Skavlan i samarbete med norska NRK. Bland gästerna fanns både svenskar och norrmän, däribland även kungligheter. Prinsessan Märtha Louise besvarade Skavlans sarkastiska frågor om healing och änglatro med kvickhet och humor medan hennes man, författaren Ari Behn, i ett följande program klagade på sin hårda lott som prinsessmake.

SVT sände även den malmöitiska komikern Robin Paulssons talkshow "Robins". Där Skavlan sökte det informativa samtalet spetsat med lite humor, var Paulsson sitt eget programs odiskutabla huvudperson. Komiken styrde, och gästerna blev bollplank för hans humor.

Filip Hammar och Fredrik Wikingsson spelade in programserien "Söndagsparty med Filip och Fredrik" för Kanal 5 i New York med ambitionen att skapa

oväntade möten. Dessa utblev dock: svenska gäster som Jonas Gardell och Björn Ranelid gjorde vad tittarna förväntade sig, medan Marilyn Manson och andra amerikanska gäster mest fick höra hur vi gör och vad vi har "in Sweden".

Spårbyte för Oldsberg

TV-året bjöd också på ett uppmärksammat programledarebyte. Den geografiska och kulturhistoriska frågeleken "På spåret" hade letts av Ingvar Oldsberg sedan starten 1987, i många år med Björn Hellberg som underfundig domare. Nu var det dags för ett generationskifte: Kristian Luuk blev programledare, Fredrik Lindström tillträdde som domare. Trots att Göteborgsvitsens okronade konung och knappologins lågmälda mästare ersattes av den bullrande, ironiska generationen blev det dock mer kontinuitet än brott.

Ingvar Oldsberg återuppväckte i stället "Här är ditt liv", som under Lasse Holmqvists ledning 1980–91 var en av svensk TV:s största nöjessuccéer. Den nya versionen kritiserades emellertid för att de första programmen bara hade manliga gäster: Mikael Persbrandt, Sven-Göran Eriksson och veterandiplomaten Jan Eliasson. Att den fjärde gästen, Stina Lundberg Dabrowski, deltog ovilligt gjorde inte saken lättare för Oldsberg. Kanske hade tiden sprungit från den godmodiga tonen hos programmet; sedan Holmqvists sista program sändes i december 1991, med Meg Westergren som gäst, har underhållningen blivit brutalar. Då var det fortfarande otänkbart med iscensatt verklighetsdramatik, där utstötning av deltagarna var själva syftet med programmet.

Dokusåpor med fortsatt förnedring

Dokusåpor, eller realityserierna, speglade genrens båda inneboende tendenser. TV 4 fortsatte med "Bonde söker fru", en serie som med sitt mänskliga tilltal charmade tittarna. Men himlen skymdes av rapporter om att en bonde medvetet lekt med kvinnornas känslor. Då närmade sig även den serien dokusåpans andra tendens, förnedring, om än med omvända förtecken eftersom det var de kvinnor som velat träffa de deltagande bönderna som förnedrades.

Året rymde också mer entydiga förnedringsexempel. I "Mammans pojkar" (TV 4) skulle efter amerikansk förlaga curlade unga män giftas bort med kvinnor som ingalunda levde upp till de viljestarka mödrarnas orimliga krav. TV 6 sände en ny runda av "Paradise Hotel", som omgärdades av rykten om sprit- och sexorgier.

Årets mest uppmärksammade realityserier var dock "Svenska Hollywoodfruar" (TV 3) och "Ullared" (Kanal 5). Serien om lyxfruarna i Hollywood stod och föll med Anna Anka, gift med popsångaren Paul Anka. Hon var vidrig mot tjänstefolket och spred bisarra uttalanden om kvinnans sexuella plikter mot sin make. Anna Anka meriterade sig därmed för både talkshower och uppdraget som julvärdinna i TV 3.

Serien "Ullared" tog i stället med tittarna till lågprisernas förlovade land, alltså shoppingbyn i haländska Ullared. Vi fick möta människor som tältade i Ullared under sin semester, men också mer alldag-

liga kunder som köpte sitt årsbehov av underkläder och kemisk-tekniska artiklar. Men presentationen av kunderna underströk intrycket av freakshow, vilket accentuerades av anklagelser att produktionsbolaget gett några kunder pengar att handla för. Ironin slog dock tillbaka, som när tre yngre kvinnor bara skakade på huvudet åt programledarnas klämka frågor om extrapriser på toalettborstar.

Idol- och talangtävlingar konkurrerade fortsatt med dokusåpor om tittarnas gunst, liksom "Dansbandskampen" som SVT visade i en andra omgång. En nyhet för i år var att de tävlande grupperna tolkade sånger av en gäst, som sedan gav sitt omdöme om framförandet. Bland annat arrangerades rap och hårdrock om för dansband.

Tittarkampen vanns dock som vanligt av "På spåret" och "Antikrundan", även om TV 4 tog upp kampen med SVT om antikittarna med programmet "Antikdeckarna". Den hade däremot inte samma avslappnade ton som storebror – och ingen av serierna hade samma ironiska elegans som den brittiska förlagan, BBC:s "Antiques Roadshow".

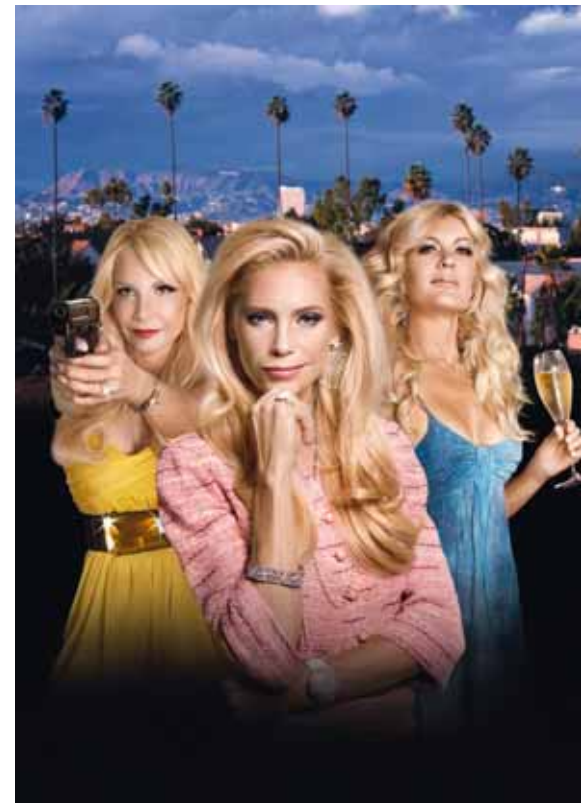
SVT testar nya vägar

Årets mest utskälda underhållningsprogram var SVT:s "Grillad", ett amerikanskt programformat ("Roast") där en panel av komiker hånar en känd gäst. Flera involverade hoppade också av, både komiker och gäster. Kanal 5 sände senare under året sin version, "Roast på Berns". Den var brutalar, men då blev det också lättare att se förbi de verbala övergreppen. Genren förtydligades, och hånet refererade lika mycket till sig självt som till gästen.

SVT sökte också nya former för sin sport- och kulturbevakning. När de kommersiella kanalerna krigade om den mest attraktiva fotbollen kontrade SVT framgångsrikt med "Vinterstudion". André Pops höll samman stora sjok av vinteridrott med trivsamt studioprät. Även litteraturmagasinet "Babel" gjordes om till talkshow. Det nya formatet kritiserades, men det gav också möjlighet till en mer avspänd fördjupning i studiosamtalen mellan programledaren och författaren Daniel Sjölin och de inbjudna gästerna. Tyvärr desavouerades de goda idéerna till en del av SVT:s jakt på tittarsiffror, som ledde till krystad komik och en del snabbt glömda gäster. Den mest konsekventa kulturbevakningen genomfördes i stället i söndagsserien "Sverige" med dess sakligt inriktade reportage och samtal som inte försökte visa smartness.

TV över landgränserna

SVT väckte inte minst internationell uppmärksamhet med ett avsnitt av "Uppdrag granskning". Det handlade om den ultrakonservativa katolska grupperingen SSPX, som exkommunicerats av Vatikanen – alltså uteslutits ur dess kyrkliga gemenskap – och innehöll en intervju där biskopen Richard Williamson förnekade förintelsen. Intervjun genomfördes i Tyskland, där det är olagligt att förneka förintelsen, och programmet blev sedermera bevismaterial i en rättsprocess mot nämnda biskop.

ANDERS HUGOBY 3

Med lyxliv, vaper, läppstift och kontroversiell kvinnoönsyn provocerade Hollywoodfruarna Agnes-Nicole Winter, Anna Anka och Maria Montazami med stor framgång många svenska tittare.

LIONSGÅTTEKANAL 9

Christina Hendricks som Joan Holloway i den kritikerrosade TV-serien "Mad Men".